

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

κείμενα και παιγνιώδεις ασκήσεις

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα
Α΄ Γυμνασίου

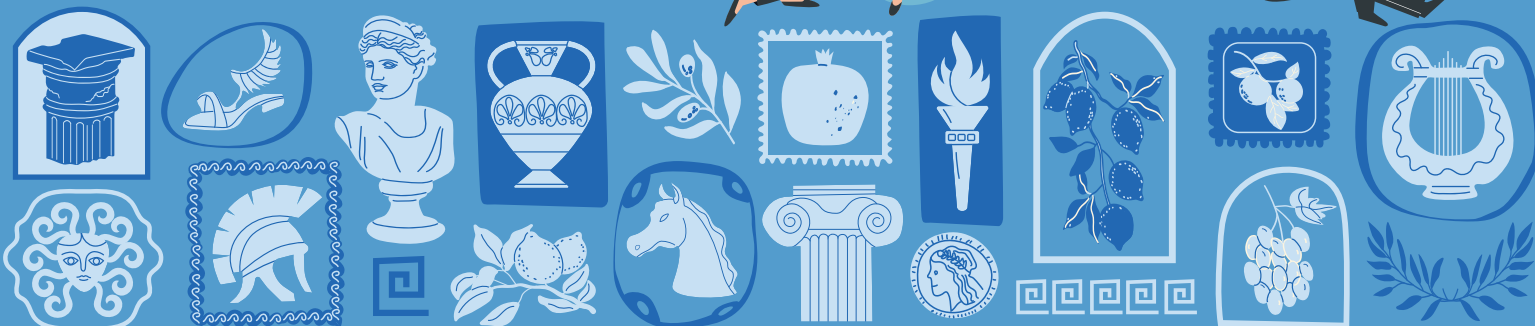
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

κείμενα και παιγνιώδεις ασκήσεις

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου

3 Μύθος του Αισώπου:
Χελώνη καὶ λαγῳός

17 Μύθος του Αισώπου:
Ὅδοιπόροι καὶ ἄρκτος

25 Μύθος του Αισώπου:
Ἀλώπηξ καὶ δρυτόμος

39 Ἱεροκλέους καὶ Φιλαγρίου Γραμματικοῦ:
Φιλόγελως Α' Γυμνασίου

Συντελεστές

Εποπτεία έκδοσης:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου
ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Έλενα Ηλιάδου
Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων,
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Συντονισμός έκδοσης:

Δρ Πέτρος Γεωργιάδης
Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων,
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Α' Έκδοση 2026

Εκτύπωση: Αρβανιτίδης Γραφικές Τέχνες Εκτυπώσεις

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ISBN 978-9963-54-435-6

Αἰσώπου μῦθος

Χελώνη καὶ λαγῳός

Α' Γυμνασίου

Συγγραφική ομάδα:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος

Σχεδιασμός, Μορφοποίηση εντύπων:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος

Σχεδιασμός εικονιδίου τόνων και πνευμάτων:

Χάρις Φράγκου, Γραφίστρια

Μορφοποίηση ηλεκτρονικής παρουσίασης:

Χριστιάνα Κορινού, Φιλόλογος

Ανάγνωση αρχαιοελληνικού κειμένου – Μουσική επένδυση:

Νίκη Σιάτη, Φιλόλογος - Ηθοποιός

Ηχητικό: *The Turtle* by Leon Donaldson (1905) arranged for strings

[The Turtle \(1905\) - Leon Donaldson - Arranged for Strings | Royalty-free Music - Pixabay](#)

Συντονισμός – Επιμέλεια - Εποπτεία:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Γιώργος Α. Ξενής, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Παν/μιο Κύπρου

Επιστημονικός Συνεργάτης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών

Υπεύθυνοι του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Σιμάκης Συμεού, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Μάρω Μελανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

©Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

2024

Χελώνη καὶ λαγῶς

Χελώνη καὶ λαγῶς περὶ ὀξύτητος ἤριζον. Καὶ δὴ προθεσμίαν στήσαντες τοῦ τόπου ἀπηλλάγησαν.

Ὁ μὲν οὖν λαγῶς διὰ τὴν φυσικὴν ὠκύτητα ἀμελήσας τοῦ δρόμου πεσὼν παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκοιμᾶτο.

Ἡ δὲ χελώνη συνειδυῖα ἑαυτῇ βραδύτητα οὐ διέλιπε τρέχουσα καὶ οὕτω κοιμώμενον τὸν λαγῶν παραδραμοῦσα ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἀφίκετο.

Ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι πολλάκις φύσιν ἀμελοῦσαν πόνος ἐνίκησεν.

Αἰσώπου Μῦθοι 254.1

Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Ἡ χελώνα καὶ ὁ λαγός

Μια φορά μάλωναν μεταξύ τους ἡ χελώνα καὶ ὁ λαγός, ποιος εἶναι πιο γρήγορος. Ὅρισαν λοιπὸν ἓνα τέρμα γιὰ ἀγώνα δρόμου καὶ ξεκίνησαν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν ἀφετηρία.

Κοιτάξτε τώρα τί ἐγίνε. Ὁ λαγός, βέβαιος γιὰ τὴ φυσικὴ του γρηγοράδα, δὲν ἔδωσε πολλή σημασία στο τρέξιμο, παρὰ ἀράξε σε ἓνα σημεῖο παραπλεύρως τῆς διαδρομῆς καὶ το ἐρίξε στὸν ὕπνο.

Ἡ χελώνα, ἀντίθετα, εἶχε ἐπίγνωση πόσο ἀργή εἶναι: γι' αὐτὸ δὲν ἔκανε καθόλου διάλειμμα παρὰ ἐτρεχε ἀδιάκοπα. Ἐτσι, προσπέρασε τὸν λαγόν, ποὺ κοιμόταν τοῦ καλοῦ καιροῦ, καὶ τελικὰ τερμάτισε πρώτη κερδίζοντας τὸ βραβεῖο.

Τὸ δίδαγμα τοῦ μύθου: Πολύ συχνά ὅποιος προσπαθεῖ πολὺ νικάει ἐκείνον ποὺ ἔχει φυσικὸ χάρισμα ἀλλὰ δὲν το ἀσκεῖ.

Μετάφραση: Ἰωάννης Μ. Κωνσταντάκος

Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Δραστηριότητες

1. Αντιστοίχισε τις αρχαίες προτάσεις με την απόδοσή τους στα Νέα Ελληνικά συμπληρώνοντας τον πίνακα σύμφωνα με το παράδειγμα. Στη συνέχεια διάβασε το αρχαίο κείμενο με τη σωστή σειρά.

Αρχαίο κείμενο		Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
1. χελώνη καὶ λαγῶς περὶ ὀξύτητος ἤριζον.	γ.	α. Ὁρίσαν λοιπόν ένα τέρμα για αγώνα δρόμου και ξεκίνησαν και οι δύο από την αφετηρία.
2. καὶ δὴ προθεσμίαν στήσαντες τοῦ τόπου ἀπηλλάγησαν.		β. Η χελώνα, αντίθετα, είχε επίγνωση πόσο αργή είναι: γι' αυτό δεν έκανε καθόλου διάλειμμα παρά έτρεχε αδιάκοπα.
3. ὁ μὲν οὖν λαγῶς διὰ τὴν φυσικὴν ὠκύτητα ἀμελήσας τοῦ δρόμου πεσὼν παρὰ τὴν ὁδὸν ἐκοιμᾶτο.		γ. Μια φορά μάλωναν μεταξύ τους η χελώνα και ο λαγός, ποιος είναι πιο γρήγορος.
4. Ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι πολλάκις φύσιν ἀμελοῦσαν πόνος ἐνίκησεν.		δ. Ο λαγός, βέβαιος για τη φυσική του γρηγοράδα, δεν έδωσε πολλή σημασία στο τρέξιμο, παρά άραξε σε ένα σημείο παραπλεύρως της διαδρομής και το έριξε στον ύπνο.
5. καὶ οὕτω κοιμώμενον τὸν λαγῶν παραδραμοῦσα ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἀφίκετο.		ε. Έτσι, προσπέρασε τον λαγό, που κοιμόταν του καλού καιρού, και τελικά τερμάτισε πρώτη κερδίζοντας το βραβείο.
6. ἡ δὲ χελώνη συνειδυῖα ἐαυτῇ βραδύτητα οὐ διέλιπε τρέχουσα		στ. Το δίδαγμα του μύθου: Πολύ συχνά όποιος προσπαθεί πολύ νικάει εκείνον που έχει φυσικό χάρισμα αλλά δεν το ασκεί.

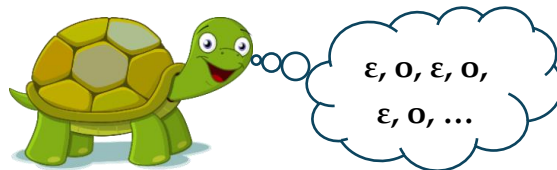

2. Η χελώνα τρέχει αργά, επαναλαμβάνοντας διαρκώς από μέσα της κοφτά και σταθερά «ε, ο, ε, ο», για να διατηρήσει τον ρυθμό της...

Τα φωνήεντα **ε** και **ο** ονομάζονται **βραχέα**, επειδή στην αρχαία Ελλάδα προφέρονταν σύντομα (βραχύς = σύντομος).

Υπογράμμισε μόνο τα βραχέα φωνήεντα στις ακόλουθες λέξεις του κειμένου, όπως στο παράδειγμα:

Παράδειγμα: χελώνη

λαγώς, ὀξύτης, τόπου, ἀμελήσας, δρόμου, πεσών, ὁδόν, διέλιπε, τρέχουσα, κοιμώμενον, βραβεῖον, ἀφίκετο, λόγος, ὅτι, πόνος

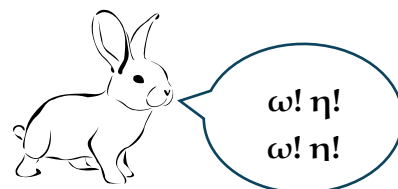
3. Όταν ο λαγός αντιλαμβάνεται πια ότι έχει ηττηθεί από τη χελώνα στον αγώνα δρόμου, μένει έκπληκτος αναφωνώντας απορημένος τη μια «ω» (ήχος περίπου σαν «οο») και την άλλη «η» (ήχος περίπου σαν «εε»).

Τα φωνήεντα **η** και **ω** ονομάζονται **μακρά**, επειδή προφέρονταν με μεγαλύτερη διάρκεια, σε σύγκριση με τα βραχέα. Το ω (ω-μέγα) ήταν ένας ήχος περίπου σαν «οο» (ο-μικρό), ενώ το «η» ακουγόταν περίπου σαν «εε».

Η σημερινή προφορά του η ως [ι] προήλθε από μεταγενέστερες φωνητικές αλλαγές.

Υπογράμμισε μόνο τα μακρά φωνήεντα στις ακόλουθες λέξεις του κειμένου, όπως στο παράδειγμα:

Παράδειγμα: χελώνη

λαγώς, ὀξύτης, ἥριζον, στήσαντες, ἀπηλλάγησαν, τήν, φυσικήν, ὠκύτητα, ἀμελήσας, πεσών, βραδύτητα, οὕτω, κοιμώμενον, τῆς, νίκης, δηλοῖ, ἐνίκησεν

4. Όπως πρόσεξες, οι λέξεις στα Αρχαία Ελληνικά έχουν κάποια σημαδάκια που δεν χρησιμοποιούμε πια στα Νέα Ελληνικά. Πρόκειται για τους **τόνους** και τα **πνεύματα**. Στα Αρχαία Ελληνικά αυτά τα σημαδάκια άρχισαν να χρησιμοποιούνται από τον 2^ο αι. π.Χ., για να διευκολυνθεί η ανάγνωση των γραπτών κειμένων.

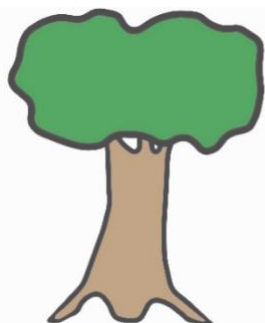
Οι **τόνοι** δήλωναν πού ανέβαινε και πού κατέβαινε ο τόνος της φωνής. Ο τόνος των Αρχαίων Ελληνικών ήταν **μελωδικός**. Αυτό σημαίνει ότι οι Αρχαίοι Έλληνες μιλούσαν τραγουδιστά! Η **οξεία** δήλωνε ανέβασμα του τόνου της φωνής ενώ η **βαρεία** κατέβασμα. Η **περισπωμένη** δήλωνε ανέβασμα και κατέβασμα του τόνου της φωνής στην ίδια συλλαβή.

Η λέξη **πνεῦμα** σημαίνει φύσημα, πνοή.

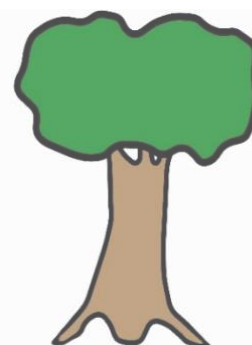
Η **δασεία** δήλωνε ότι μαζί με το αρχικό φωνήεν της λέξης εκπνεόταν και ένα φύσημα, ένα πνεύμα. Αυτό μπορείς να το καταλάβεις αν προφέρεις το αγγλικό ή σε διάφορες αγγλικές λέξεις αλλά και σε λέξεις που στα Αρχαία Ελληνικά έπαιρναν δασεία: *Hellas, Helen, history, harmony* κ.ά.

Η **ψιλή** δήλωνε την απουσία δασείας, ότι δηλαδή δεν είχαμε εκπνοή αέρα.

Σήμερα ο τονισμός μας δεν είναι πλέον μελωδικός, αλλά δυναμικός. Μελωδικό τονισμό έχουν κάποιες άλλες γλώσσες, όπως τα νορβηγικά και τα ιαπωνικά.

Τόνοι	Πνεύματα
Οξεία ´	Ψιλή ´
Βαρεία `	Δασεία ˆ
Περισπωμένη ~	

- Την **οξεία** θα τη βλέπεις πολύ συχνά στη λήγουσα, παραλήγουσα ή στην προπαραλήγουσα πολλών λέξεων.
- Τη **βαρεία** θα τη βλέπεις μόνο μερικές φορές, στη λήγουσα κάποιων λέξεων.
- Την **περισπωμένη** θα τη συναντάς μόνο σε μακρά φωνήεντα! Ποτέ σε βραχεία!
- Την **ψιλή** και τη **δασεία** θα τις συναντάς μόνο στο αρχικό φωνήεν των λέξεων και στο ρ, όταν αυτό είναι το πρώτο γράμμα της λέξης. Το ρ είναι το μόνο σύμφωνο που παίρνει δασεία!

5. Ποιους **τόνους** και ποια **πνεύματα** αναγνωρίζεις στην πιο κάτω φατσούλα;

Σκάνανε τον διπλανό κωδικό και άκουσε το τραγούδι του λαγού και της χελώνας!

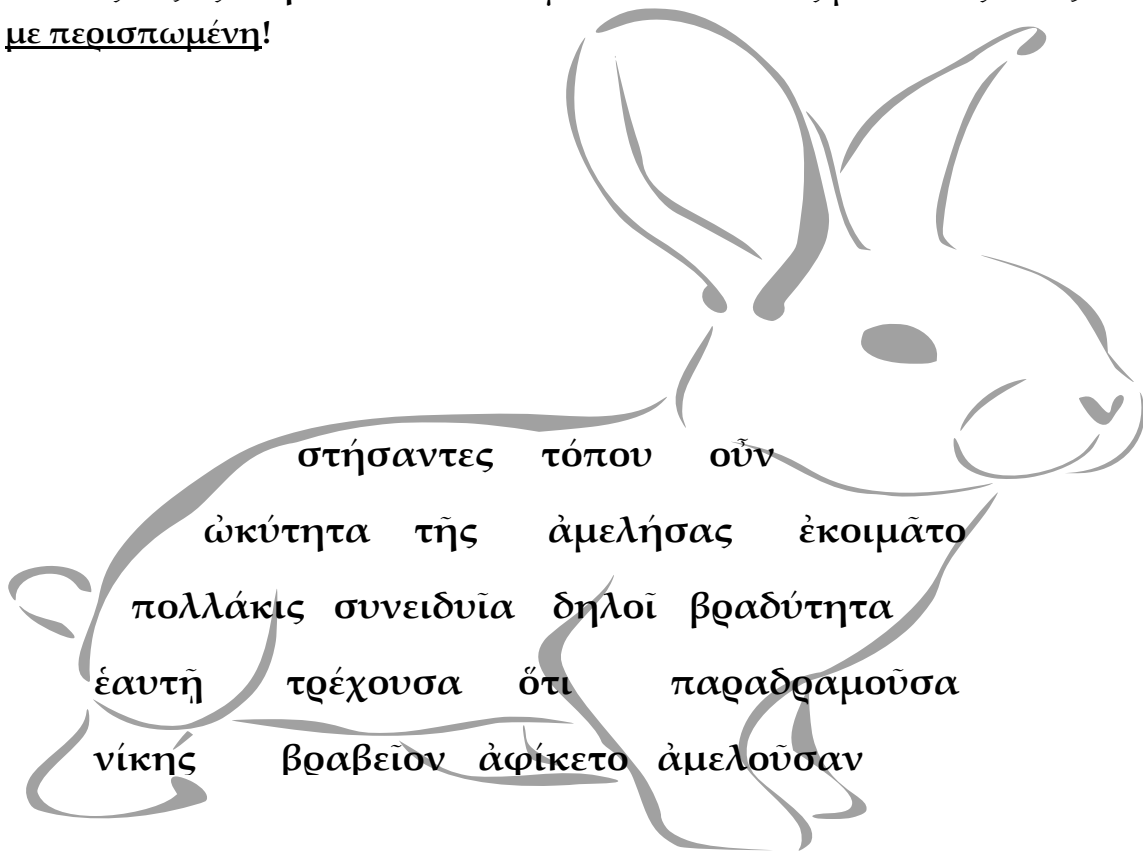
Θα σε βοηθήσει να μάθεις την ποσότητα των φωνηέντων (μακρά, βραχεία, δίχρονα) και τους πρώτους κανόνες τονισμού!

6. Από τις λέξεις στο καβούκι της χελώνας να κυκλώσεις μόνο όσες τονίζονται με οξεία!

7. Από τις λέξεις στην κοιλιά του λαγού να κυκλώσεις μόνο όσες τονίζονται με περισπωμένη!

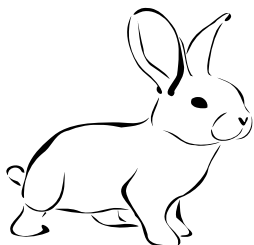

8. Μέσα στην κοιλιά του λαγού υπάρχει μια λέξη με ένα μικρό γιώτα κάτω από το φωνήεν της λήγουσας. Βρες την και αντίγραψε την εδώ:

Να θυμάσαι ότι αυτή είναι η **υπογεγραμμένη**!
Είναι ένα γιώτα που κάποια στιγμή σταμάτησε να προφέρεται και άρχισε να γράφεται κάτω από (υπό-γεγραμμένη) μακρά φωνήεντα: **α, η, ω**.

Ονομάζεται και «υπογεγραμμένο γιώτα». Όμως, το ουσιαστικό «γιώτα» παραλείφθηκε και έμεινε μόνο το επίθετο «υπογεγραμμένη» στο θηλυκό γένος. Αυτό εξηγείται καθώς οι Βυζαντινοί έλεγαν ή ιώτα, ή ἄλφα, ή βῆτα κ.ο.κ.

9. (α) Με τη βοήθεια του κειμένου συμπλήρωσε τα κενά με τα άρθρα των λέξεων στα Αρχαία Ελληνικά. Μην ξεχάσεις κάθε φορά το πνεύμα!

_____ λαγώς

_____ χελώνη

_____ λόγος

(β) Ποιο πνεύμα παρατηρείς ότι παίρνουν τα άρθρα στα Αρχαία Ελληνικά; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

(i) Ψιλή (')

(ii) Δασεία (')

10. (α) Συμπλήρωσε το παρακάτω κενό με την κατάλληλη λέξη του κειμένου, ώστε να σχηματίσεις στα Αρχαία Ελληνικά τη φράση που δηλώνει την τοποθεσία, όπου άραξε ο λαγός:

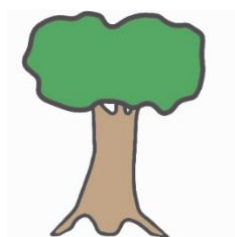
παρά τὴν _____

(β) Ποιο πνεύμα παίρνει η λέξη που κατέγραψες πιο πάνω; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

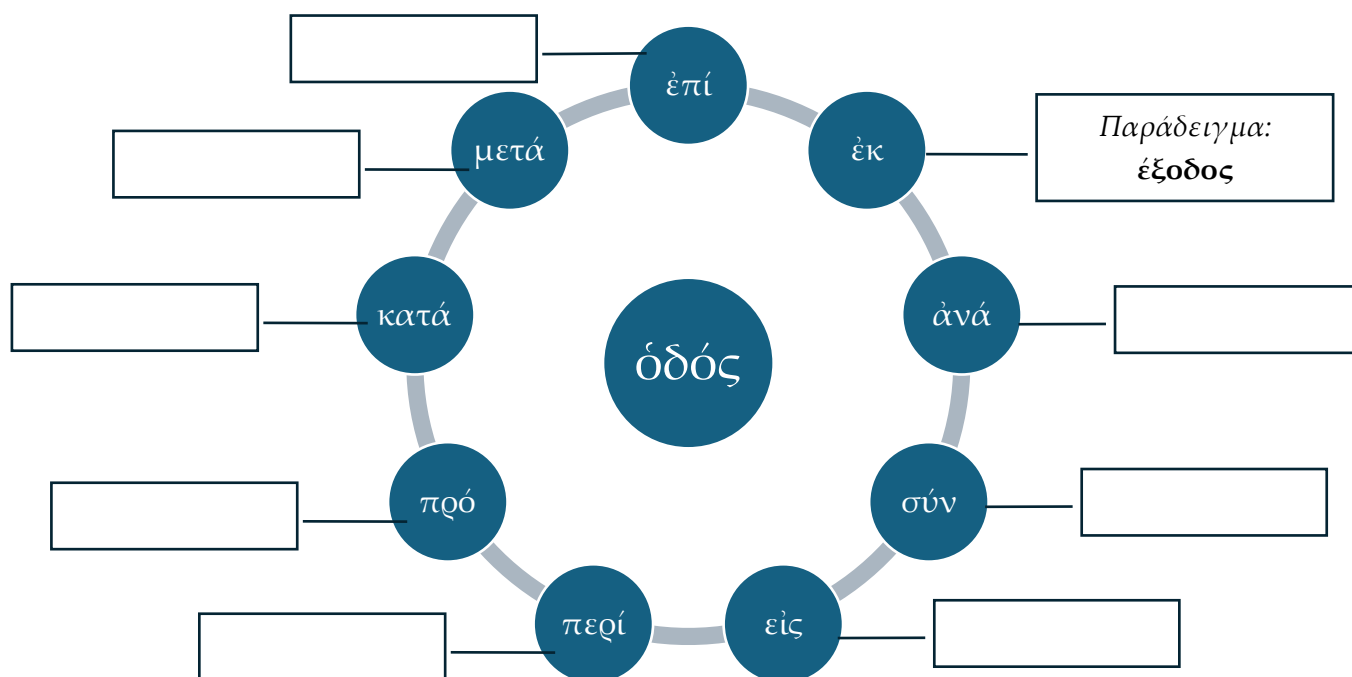
(i) Ψιλή (')

(ii) Δασεία (')

(γ) Τι παρατηρείς για τη θέση του πνεύματος;

11. (α) Με τη βοήθεια του σχήματος που ακολουθεί να σχηματίσεις με τη λέξη *όδός* σύνθετες λέξεις στα Νέα Ελληνικά, όπως το παράδειγμα:

(β) Ποιες αλλαγές παρατηρεῖς στα σύμφωνα των προθέσεων *κατά*, *μετά* και *ἐπὶ*, όταν αυτές ενώνονται με τη λέξη *όδός* για τον σχηματισμό συνθέτων στα Νέα Ελληνικά;

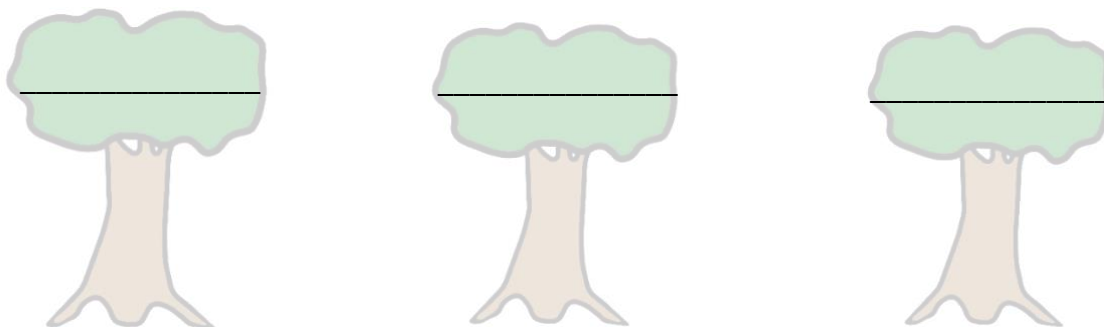
(i) Το «τ» των προθέσεων *κατά* και *μετά* μετατρέπεται σε «___».

(ii) Το «π» της πρόθεσης *ἐπὶ* μετατρέπεται σε «___».

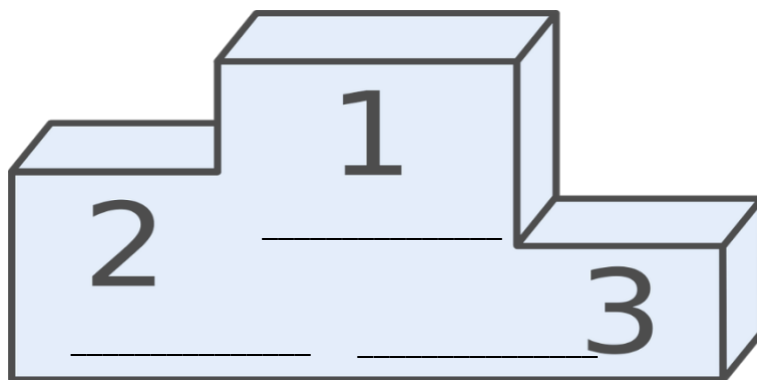
Αυτό συμβαίνει επειδή τα σύμφωνα *θ*, *φ* (αλλά και το *χ*) είχαν δασύτητα, όπως και κάποια φωνήεντα. Το γράμμα *θ* προφερόταν, δηλαδή, όπως το *τ* μαζί με εκπνοή αέρα και, συνεπώς, ακουγόταν «θ». Αντίστοιχα, το *φ* προφερόταν όπως το *π* μαζί με εκπνοή αέρα και συνεπώς, ακουγόταν «φ».

Δοκίμασε να προφέρεις το *τ* και το *π* με δασύτητα!

12. Βρες στο κείμενο και γράψε στα δέντρα του δάσους άλλες τρεις (3) λέξεις που παίρνουν δασεία, εκτός από τα άρθρα και τη λέξη οδός της άσκησης 11.

13. Βρες στο κείμενο και κατάγραψε στο βάθρο του αγώνα τρεις (3) λέξεις του κειμένου που παίρνουν ψιλή!

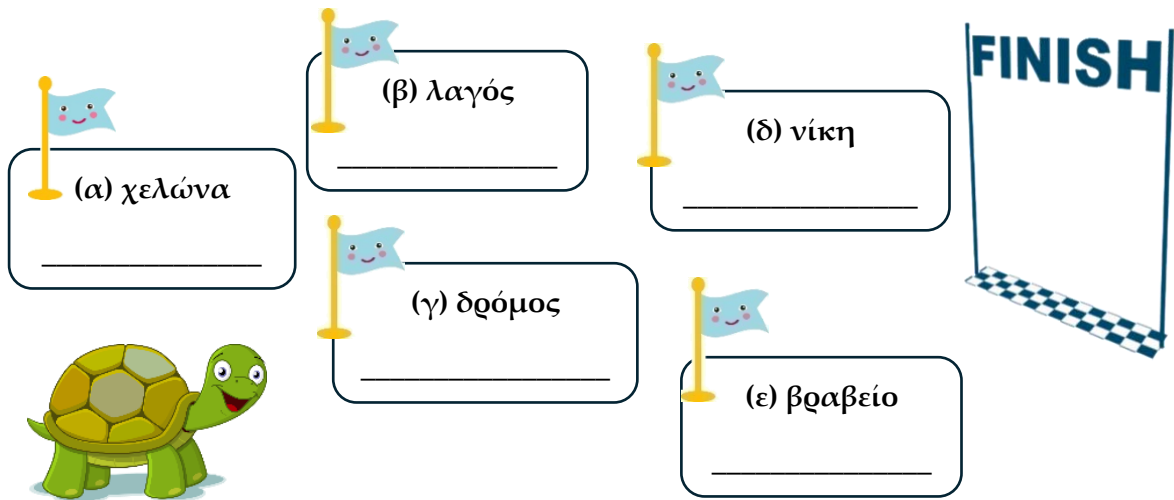
14. Ο λαγός το έριξε στον ύπνο και οι λέξεις έμειναν χωρίς τόνους και πνεύματα! Με τη βοήθεια του κειμένου, ξαναγράψε τις λέξεις/φράσεις που σου δίνονται πιο κάτω, βάζοντας τους τόνους και τα πνεύματα, όπως στο παράδειγμα.

Παράδειγμα:

οξυτητος	➔	όξύτητος
(α) ηριζον	➔	_____
(β) του τοπου	➔	_____
(γ) απηλλαγησαν	➔	_____
(δ) αμελησας	➔	_____
(ε) του δρομου	➔	_____
(στ) ου διελιπε	➔	_____
(ζ) της νικης	➔	_____
(η) ενικησεν	➔	_____

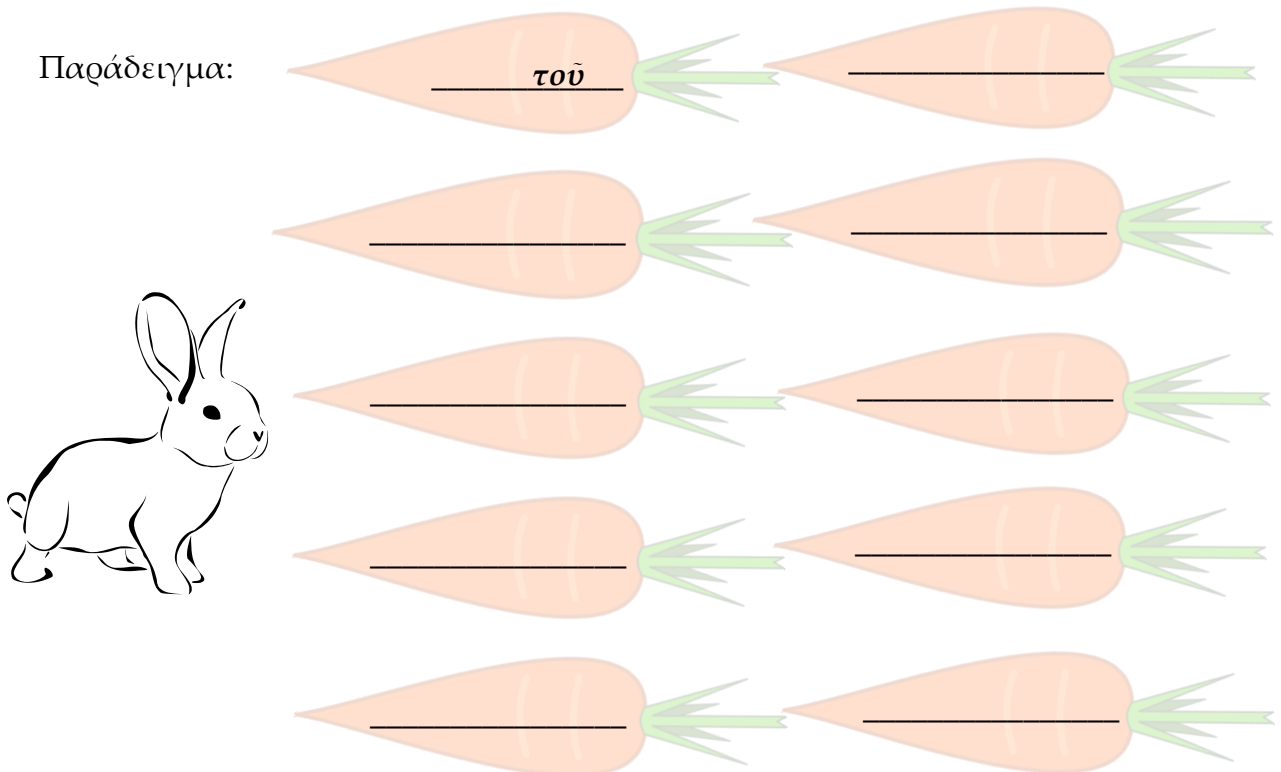

15. Βοήθησε τη χελώνα να φτάσει γρηγορότερα στο τέρμα, καταγράφοντας στους σταθμούς της διαδρομής τις αντίστοιχες αρχαιοελληνικές λέξεις του κειμένου μαζί με το άρθρο τους. Αυτές οι λέξεις τονίζονται με οξεία και έχουν τη σημασία που σου δίνεται κάθε φορά! Μην ξεχάσεις τους τόνους και τα πνεύματα!

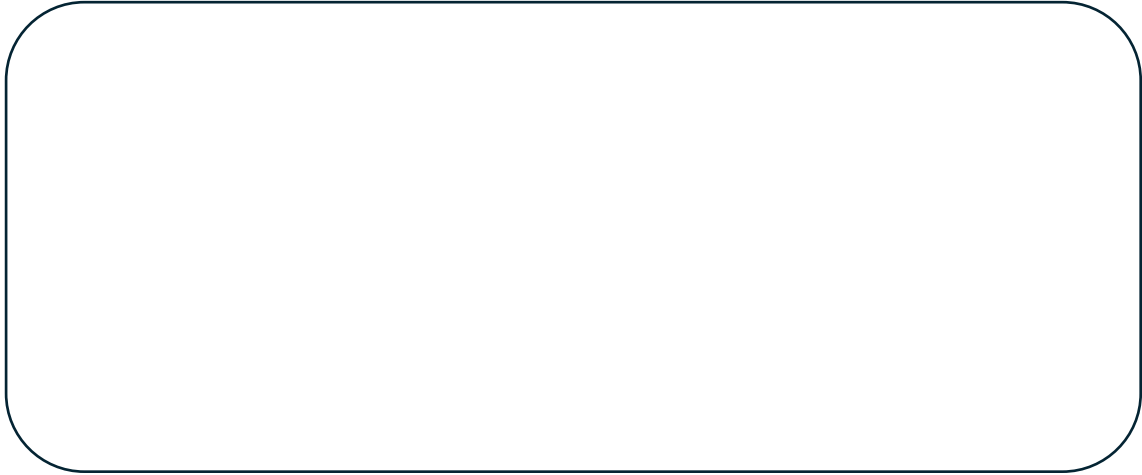

16. Προσπάθησε, τώρα, να παρηγορήσεις τον λαγό για την ήττα του, προσφέροντάς του καρότα με όλες τις αρχαιοελληνικές λέξεις του κειμένου που παίρνουν περισπωμένη, σύμφωνα με το παράδειγμα! Τα άρθρα μετρούν ως ξεχωριστές λέξεις.

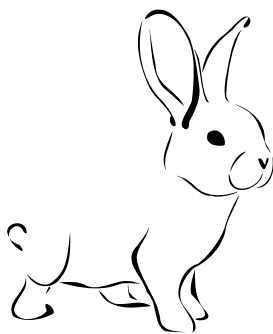
Παράδειγμα:

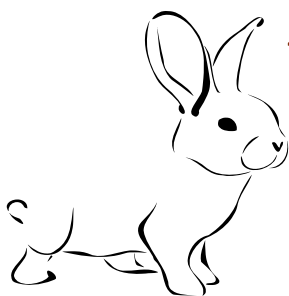
17. Ζωγράφισε μια σκηνή από τον μύθο που διάβασες, περιλαμβάνοντας στο σχέδιό σου δύο (2) τουλάχιστον αρχαιοελληνικές λέξεις του κειμένου με τους τόνους και τα πνεύματά τους!

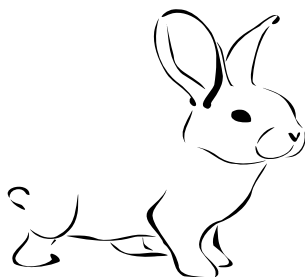
18. Γράψε **3** πράγματα που έμαθες από την ενότητα του λαγού και της χελώνας, **2** πράγματα που θα ήθελες να μάθεις καλύτερα και **1** που σου έκανε μεγάλη εντύπωση.

3! Τι έμαθα;

2! Τι θα ήθελα να μάθω καλύτερα;

1! Τι μου έκανε εντύπωση;

Αἰσώπου μῦθος
Ὀδοιπόροι
καὶ
ἄρκτος

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Συγγραφική ομάδα:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων (2022)

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων (2022)

Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος (2025)

Σχεδιασμός, Μορφοποίηση, Ηλεκτρονική παρουσίαση 2022:

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Αναθεώρηση Εντύπων και Ηλεκτρονικής παρουσίασης 2025:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος

Σχεδιασμός εικονιδίου τόνων και πνευμάτων:

Χάρις Φράγκου, Γραφίστρια

Ανάγνωση αρχαιοελληνικού κειμένου:

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιμέλεια - Συντονισμός – Εποπτεία:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Γεώργιος Α. Ξενής, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Παν/μιο Κύπρου,

Επιστημονικός Συνεργάτης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών

Υπεύθυνοι του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Σιμάκης Συμεού, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Μάρω Μελανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

©Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

2022

Όδοιπόροι καὶ ἄρκτος

Δύο φίλοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζουν. Ἐπειδὴ δὲ ἄρκτος αὐτοῖς ἐπιφαίνεται, ὁ μὲν ἀναβαίνει ἐπὶ τι δένδρον καὶ ἐνταῦθα κρύπτεται. Ὁ δέ, ἐπειδὴ ἔμελλε περικατάληπτος γενέσθαι, πίπτει κατὰ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸν νεκρὸν προσποιεῖται. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἄρκτος προσφέρει αὐτῷ τὸ ρύγχος καὶ περισφραίνεται, οὗτος τὰς ἀναπνοὰς συνέχει· λέγουσι γὰρ ὅτι τὸ ζῶον οὐχ ἄπτεται νεκροῦ. Ὅτε δὲ ἡ ἄρκτος ἀπέρχεται, ὁ μὲν καταβαίνει ἀπὸ τοῦ δένδρου καὶ ἐρωτᾷ τὸν φίλον, τί ἡ ἄρκτος πρὸς τὸ οὗς εἶπεν. Ὁ δὲ λέγει: «τοῦ λοιποῦ μὴ συνοδοιπορεῖν τοιούτοις φίλοις, οἱ ἐν κινδύνους οὐ παραμένουσιν».

Ὁ λόγος δηλοῖ ὅτι τοὺς γνησίους τῶν φίλων αἱ συμφοραὶ δοκιμάζουσιν.

Αἰσώπου μῦθος (διασκευή)

Δραστηριότητες

1α. Ο ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο φίλους τοῦ πιο πάνω μύθου ἀφηγείται τὴν ἐπόμενη μέρα στὴν τάξη τοῦ τὴν περιπέτεια ποὺ ἐξήσε. Χρησιμοποιεῖ κατὰ βάση χρόνο ἐνεστώτα (ιστορικός ἐνεστώτας), γιὰ νὰ κάνει τὴν ἀφήγησή τοῦ πιο ζωντανή καὶ παραστατική! Νὰ συμπληρώσεις τὰ κενὰ τῆς ἀφήγησής τοῦ με τὶς κατάλληλες λέξεις τοῦ πιο κάτω πλαισίου.

δέντρο	νεκρός	δρόμο	φίλους	πέφτω	φεύγει
αρκούδα	μυρίζεται	αγγίζει	συγκρατῶ	κινδύνους	αὐτί

«Βαδίζουμε με τὸν φίλο μου στὸν ἴδιο _____, ὅταν ξαφνικά ἐμφανίζεται μπροστά μας μιὰ _____. Τότε, αὐτός ἀνεβαίνει πάνω σε κάποιο _____ κι ἐκεῖ κρύβεται. Εγώ, πάλι, ἐπειδὴ κινδύνευα νὰ με πιάσει ἡ ἀρκούδα, _____ καταγής καὶ προσποιούμαι ὅτι εἶμαι _____. Ἐνῶ ἡ ἀρκούδα φέρνει κοντά μου τὴ μονσοῦδα τῆς καὶ με _____ γύρω-γύρω, ἐγώ _____ τὴν ἀναπνοή μου, ἐπειδὴ λένε ὅτι τὸ ζῶο αὐτό δεν _____ νεκρό. Ὅταν ἡ ἀρκούδα _____, ὁ φίλος μου ποὺ κρυβόταν στὸ δέντρο κατεβαίνει καὶ με ρωτᾷ τι μου εἶπε ἡ ἀρκούδα στὸ _____. Εγώ του λέω ὅτι με συμβούλευσε νὰ μὴ ταξιδεύω συντροφιά με τέτοιους φίλους ποὺ δε μένουν δίπλα μου στους _____.

Ἡ ἱστορία μου μας διδάσκει ὅτι οἱ συμφορὲς δοκιμάζουν τοὺς γνήσιους _____».

1β. Ποιος από τους δύο φίλους του μύθου πιστεύεις ότι θα μπορούσε να αφηγηθεί την ιστορία με τον συγκεκριμένο τρόπο; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

(i) Ο φίλος που σκαρφάλωσε στο δέντρο.

(ii) Ο φίλος που προσποιήθηκε τον νεκρό.

Παρατήρηση: Όταν κάποιος από τους ήρωες του μύθου αφηγείται ο ίδιος την ιστορία του, τότε η **τρίτοπρόσωπη αφήγηση** μετατρέπεται σε **πρωτοπρόσωπη**!

2. Να σημειώσεις τον αριθμό της αρχαιοελληνικής φράσης που ταιριάζει σε καθεμιά από τις πιο κάτω εικόνες με τα στιγμιότυπα του μύθου. Σου δίνουμε λυμένη την πρώτη! Στην εικόνα ΣΤ αντιστοιχούν δύο αρχαιοελληνικές φράσεις.

A

Φράση: 6

B

Φράση: _____

Γ

Φράση: _____

Δ

Φράση: _____

E

Φράση: _____

ΣΤ

Φράσεις: 1 _____ 2 _____

Αρχαιοελληνικές φράσεις

1. Ὁ δέ, ἐπεὶ δὴ ἔμελλε περικατάληπτος γενέσθαι, πίπτει κατὰ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸν νεκρὸν προσποιεῖται.
2. Τοῦ λοιποῦ μὴ συνοδοιπορεῖν τοιούτοις φίλοις, οἱ ἐν κινδύνοις οὐ παραμένουσιν!
3. Ἐπεὶ δὲ ἄρκτος αὐτοῖς ἐπιφαίνεται, ὁ μὲν ἀναβαίνει ἐπὶ τι δένδρον καὶ ἐνταῦθα κρύπτεται.
4. Τί ἢ ἄρκτος πρὸς τὸ οὖς εἶπεν;
5. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἄρκτος προσφέρει αὐτῷ τὸ ῥύγχος καὶ περιοσφραίνεται, οὗτος τὰς ἀναπνοὰς συνέχει· λέγουσι γὰρ ὅτι τὸ ζῶον οὐχ ἄπτεται νεκροῦ.
6. ~~Δύο φίλοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζουσιν.~~
7. Ὅτε δὲ ἡ ἄρκτος ἀπέρχεται...

3. Να επιλέξεις τον κανόνα τονισμού από τη στήλη Β' που δικαιολογεί τον τόνο καθεμιάς από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου της στήλης Α'. Να σημειώσεις το αντίστοιχο γράμμα δίπλα από τη λέξη της στήλης Α', όπως το παράδειγμα. Κάθε κανόνας της στήλης Β' μπορεί να χρησιμοποιηθεί περισσότερες από μία φορές.

ΣΤΗΛΗ Α'		ΣΤΗΛΗ Β'
1. επιφαίνεται	β	α. Η βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία.
2. δένδρον		
3. περικατάληπτος		β. Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία.
4. προσφέρει		
5. οὔτος		γ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε περισπωμένη, όταν η λήγουσα είναι βραχύχρονη.
6. ζῶον		
7. εἶπεν		δ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία, όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη.
8. τοιούτοις		

Άκουσε
το τραγούδι
του λαγού και
της χελώνας!
Θα σε βοηθήσει!

4. Να τονίσεις τις ακόλουθες λέξεις (με οξείες και περισπωμένες), με βάση τους κανόνες τονισμού που διδάχθηκες.

δε^νδρα, ζ^ωων, προσφε^ρουσι
τοι^ουτων, περισφρα^ινονται, λο^ογοι

5. «Λέγουσι γὰρ τὸ ζῶον οὐχ ἄπτεσθαι νεκροῦ»

Στην πιο πάνω φράση, το οὐχ μετατρέπεται σε οὐχ. Για ποιον λόγο συμβαίνει αυτό; Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση.

- α. Για να δοθεί έμφαση στην άρνηση.
β. Επειδή ακολουθεί λέξη που αρχίζει από φωνήεν.
γ. Επειδή ακολουθεί φωνήεν που παίρνει δασεία.
δ. Επειδή ακολουθεί φωνήεν που τονίζεται.

6. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις του κειμένου στη στήλη Α' με τις αντίθετές τους της στήλης Β', όπως το παράδειγμα. Μία λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

Στήλη Α'		Στήλη Β'
1. φίλοι	ε	α. κιβδήλους
2. ἀναβαίνει		β. εὐτυχίαι
3. νεκρὸν		γ. ὑπομένουσι
4. παραμένουσι		δ. καταβαίνει
5. ἐπιφαίνεται		ε. ἐχθροί
6. γνησίους		στ. ζῶντα
7. συμφοραὶ		ζ. φεύγουσι
		η. κρύπτεται

7. Να αντιστοιχίσεις τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α' με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β', όπως το παράδειγμα. Μία λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

Στήλη Α'		Στήλη Β'
1. ὁδός	γ	α. μελλόνυμφος
2. ἐπιφαίνεται		β. εκπτώσεις
3. ἔμελλε		γ. παρόδος
4. πίπτει		δ. φανερός
5. προσφέρει		ε. επαφή
6. ἄπτεσθαι		στ. κατάβαση
7. καταβαίνει		ζ. ανηφόρα
8. οὖς		η. μέλι
		θ. ωτορινολαρυγγολόγος

8. Να αντιστοιχίσεις τον ενικό αριθμό της στήλης Α' με τον αντίστοιχο πληθυντικό αριθμό της ίδιας πτώσης της στήλης Β', όπως το παράδειγμα. Μία λέξη στη στήλη Β' περισσεύει.

Στήλη Α'		Στήλη Β'
1. ὁδόν	θ	α. φίλοι
2. φίλος		β. ζῶα
3. ἄρκτος		γ. δένδρων
4. δένδρον		δ. φίλων
5. ζῶον		ε. λόγοι
6. δένδρου		στ. ἄρκτοι
7. φίλου		ζ. ὁδοί
8. λόγος		η. δένδρα
		θ. ὁδοὺς

9. Ο φίλος δεν αγγίζει το δέντρο και κρατάει την αναπνοή του.

Να επιλέξετε τις κατάλληλες λέξεις από το πιο κάτω πλαίσιο, για να μεταφέρετε την πιο πάνω περίοδο λόγου στα Αρχαία Ελληνικά. Τέσσερις λέξεις περισσεύουν.

τῆς ἀναπνοῆς, οὐκ, συνέχει, ὁ φίλος, καὶ, τὸ δένδρον, οὐχ,
ἐρωτᾷ, τοῦ δένδρου, ἄπτεται, τὰς ἀναπνοὰς

10. Ποια από τις πιο κάτω νεοελληνικές παροιμίες θα ταίριαζε πιο πολύ με το επιμύθιο (συμπέρασμα) του μύθου; Να κυκλώσεις τον αριθμό της επιλογής σου και να την δικαιολογήσεις.

Οι καλοί λογαριασμοί
κάνουν
τους καλούς φίλους.

1

Ο καλός ο φίλος
στην ανάγκη φαίνεται.

2

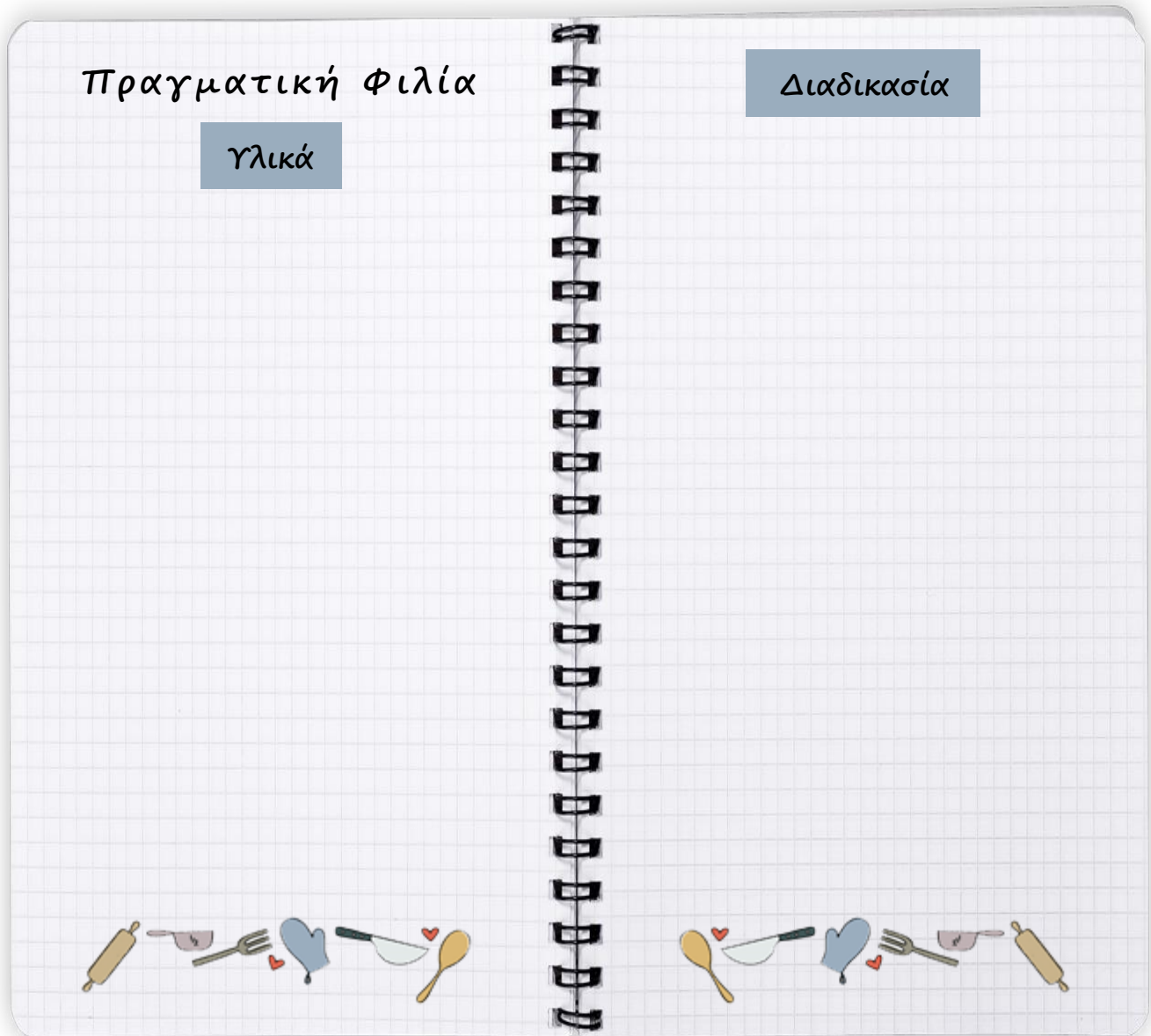
Δείξε μου τον φίλο σου,
να σου πω ποιος είσαι.

3

Καινούριο φίλο έπιασες,
παλιό μη λησμονήσεις.

4

11. Με βάση το επιμύθιο του μύθου και τις προσωπικές σου εμπειρίες, να γράψεις τη συνταγή της πραγματικής φιλίας.

Αἰσώπου μῦθος

Ἀλώπηξ καὶ δρυτόμος

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Συγγραφική ομάδα:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλόλογος

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Ἀντρη Γεωργίου, Φιλόλογος

Φωτεινή Παύλου, Φιλόλογος

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Σχεδιασμός, Μορφοποίηση, Ηλεκτρονική παρουσίαση:

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Ανάγνωση αρχαιοελληνικού κειμένου:

Θεόδωρος Μιχαηλίδης, Ηθοποιός – Θεατρολόγος

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Μουσική - Ηχητικά Εφέ:

Ιάκωβος Πάρπας, Καθηγητής Μουσικής

Επιμέλεια - Συντονισμός – Εποπτεία:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Γεώργιος Α. Ξενής, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο
Κύπρου, Επιστημονικός Συνεργάτης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών

Υπεύθυνοι του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Σιμάκης Συμεού, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Μάρω Μελανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Ἀλώπηξ καὶ δρυτόμος

Ἀλώπηξ κυνηγούς πειρᾶται φεύγειν. Τότε θεᾷται τινα δρυτόμον καὶ τοῦτον ἱκετεύει κατακρύψαι αὐτήν. Ὁ δὲ αὐτῇ παραινεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ καλύβην κρύψασθαι. Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάρεισιν οἱ κυνηγοὶ καὶ ἐρωτῶσιν τὸν δρυτόμον, εἰ ἀλώπεκα εἶδεν ἐντεῦθεν παριοῦσαν.

Ὁ δὲ δρυτόμος τῇ μὲν φωνῇ ἀρνεῖται ἑορακέναι, τῇ δὲ χειρὶ νεύων σημαίνει ὅπου ἡ ἀλώπηξ κρύπτεται. Οἱ κυνηγοὶ οὐχ οἷς νεύει προσέχουσι, οἷς δὲ λέγει πιστεύουσι. Οὕτω δὴ ἀπέρχονται. Καὶ ἡ ἀλώπηξ ἐξέρχεται καὶ ἀπροσφωνητὶ ἀπέρχεται.

Ὁ δὲ δρυτόμος μέμφεται αὐτὴν ἐπεὶ, εἰ καὶ ἐσώθη ὑπ' αὐτοῦ, οὐδὲ διὰ φωνῆς αὐτῷ ηὐχαρίστησεν. Τότε δὲ λέγει αὐτῷ ἡ ἀλώπηξ: «ἄλλ' ἔγωγε ηὐχαρίστησα ἅν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα τῆς χειρὸς εἶχες».

Οὗτος ὁ λόγος ἀρμόττει πρὸς ἐκείνους, οἱ χρηστοὺς μὲν λόγους λέγουσιν, φαῦλα δὲ ἔργα πράττουσιν.

Ἀλώπηξ καὶ δρυτόμος

Ἀλώπηξ κυνηγούς πειρᾶται φεύγειν.	
Τότε θεᾶται τινα δρυτόμον καὶ τοῦτον ἱκετεύει κατακρύψαι αὐτήν.	δρυτόμος = ξυλοκόπος
Ὁ δὲ αὐτῇ παραινεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ καλύβην κρύψασθαι.	παραινῶ = συμβουλεύω
Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάρεισιν οἱ κυνηγοὶ καὶ ἐρωτῶσιν τὸν δρυτόμον, εἰ ἀλώπεκα εἶδεν ἐντεῦθεν παριοῦσαν.	πάρεισιν, παριοῦσαν: τοῦ ρήματος πάρειμι = περνῶ ἀπὸ κοντά, φτάνω εἰ = ἀν, εἰάν
Ὁ δὲ δρυτόμος τῇ μὲν φωνῇ ἀρνεῖται ἑορακέναι, τῇ δὲ χειρὶ νεύων σημαίνει ὅπου ἡ ἀλώπηξ κρύπτεται.	ἑορακέναι: παρακείμενος τοῦ ρήματος ὁρῶ = βλέπω
Οἱ κυνηγοὶ οὐχ οἷς νεύει προσέχουσι, οἷς δὲ λέγει πιστεύουσι.	
Οὕτω δὴ ἀπέρχονται.	
Καὶ ἡ ἀλώπηξ ἐξέρχεται καὶ ἀπροσφωνητὶ ἀπέρχεται.	
Ὁ δὲ δρυτόμος μέμφεται αὐτήν ἐπεὶ, εἰ καὶ ἐσώθη ὑπ' αὐτοῦ, οὐδὲ διὰ φωνῆς αὐτῷ ἠὲ χαρίστησεν.	μέμφομαι = κατηγορῶ
Τότε δὴ λέγει αὐτῷ ἡ ἀλώπηξ: «ἄλλ' ἔγωγε ἠὲ χαρίστησα ἄν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα τῆς χειρὸς εἶχες».	ἠὲ χαρίστησα ἄν σοι = θα σε ευχαριστούσα
Οὗτος ὁ λόγος ἀρμόττει πρὸς ἐκείνους, οἱ χρηστοὺς μὲν λόγους λέγουσιν, φαῦλα δὲ ἔργα πράττουσιν.	χρηστὸς ≠ φαῦλος

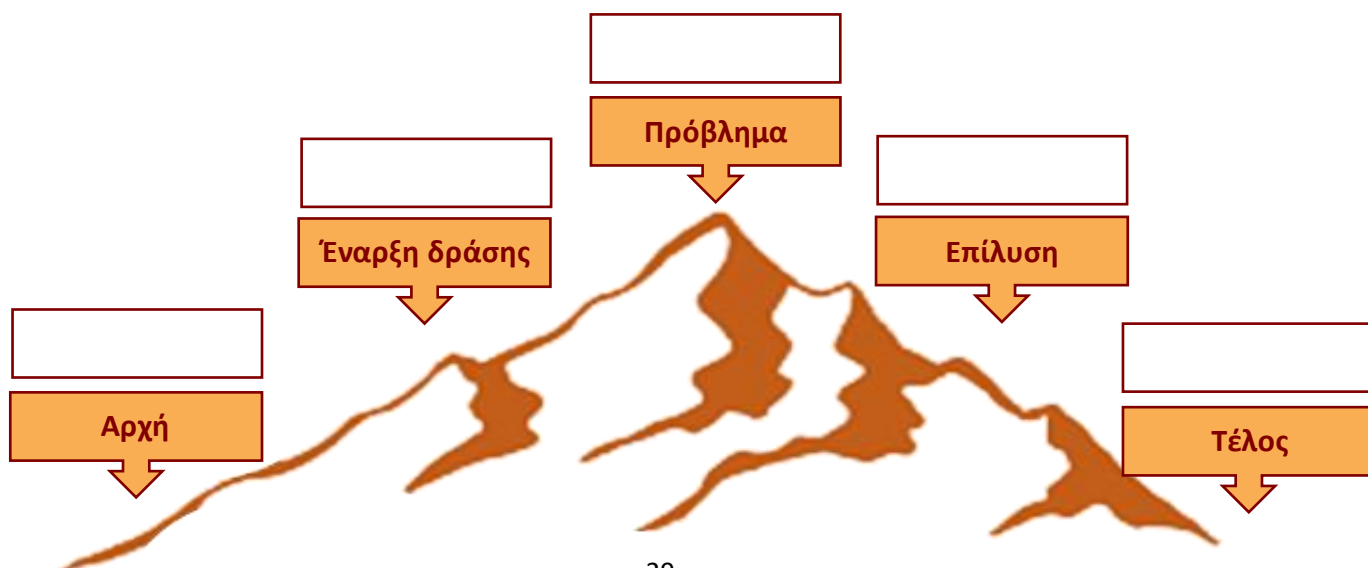
Α. Κατανόηση του κειμένου

1. Σωστό ή λάθος; Αν είναι λάθος, διόρθωσέ το!

- I. Η αλεπού καταδιώκει τους κυνηγούς.
- II. Η αλεπού ικετεύει τον ξυλοκόπο να της δώσει φαγητό.
- III. Ο ξυλοκόπος συμβουλεύει την αλεπού να κρυφτεί στην καλύβα του.
- IV. Οι κυνηγοί φτάνουν πολύ αργά κοντά στον ξυλοκόπο.
- V. Οι κυνηγοί ρωτούν τον ξυλοκόπο πόσα ξύλα έκοψε.
- VI. Ο ξυλοκόπος φωνάζει την αλεπού να βγει έξω.
- VII. Ο ξυλοκόπος δείχνει με νοήματα πού κρύβεται η αλεπού.
- VIII. Οι κυνηγοί πιστεύουν όσα λέει ο ξυλοκόπος.
- IX. Οι κυνηγοί προσέχουν τα νοήματα του ξυλοκόπου.
- X. Η αλεπού βγαίνει έξω, ευχαριστεί τον ξυλοκόπο και φεύγει.
- XI. Ο ξυλοκόπος ευχαριστεί με τη σειρά του την αλεπού.
- XII. Η αλεπού κατηγορεί τον ξυλοκόπο, επειδή άλλα έλεγε και άλλα έπραττε.
- XIII. Ο Αίσωπος με αυτό τον μύθο ήθελε να μας διδάξει να λέμε ωραία λόγια.

2. Το βουνό της αφήγησης! Βάλε τις πέντε φράσεις στη σωστή σειρά, ώστε να ανέβεις και να κατέβεις το βουνό λέγοντας την ιστορία της αλεπούς με λίγα λόγια!

- i. Οί κυνηγοί έρωτῶσιν τὸν δρυτόμον, εἰ ἀλώπεκα εἶδεν ἐντεῦθεν παριοῦσαν.
- ii. Ἀλώπηξ κυνηγούς πειρᾶται φεύγειν καὶ εἰς τὴν καλύβην δρυτόμου κρύπτεται.
- iii. Οί κυνηγοί οὐχ οἷς νεύει προσέχουσι, οἷς δὲ λέγει πιστεύουσι καὶ ἀπέρχονται.
- iv. Ὁ δρυτόμος τῇ μὲν φωνῇ ἀρνεῖται ἑορακέναι, τῇ δὲ χειρὶ νεύων σημαίνει ὅπου ἡ ἀλώπηξ κρύπτεται.
- v. Καὶ ἡ ἀλώπηξ ἐξέρχεται καὶ ἀπροσφωνητὶ ἀπέρχεται.

3. (α) Ποιο μαθηματικό σύμβολο θα έβαζες ανάμεσα στις δύο βασικές έννοιες του μύθου μας, ώστε να αποδώσεις το συμπέρασμά του (επιμύθιο); Διάλεξε το σωστό!

$+$ $\neq$ $\geq$ $-$ $\times$ $\%$ $=$

λόγια

έργα

(β) Ποιο σχήμα λόγου δημιουργήσεις; Να το εξηγήσεις με βάση τον μύθο.

.....

.....

.....

4. Με βάση τις προσωπικές σου εμπειρίες, να αφηγηθείς μια δική σου (πραγματική ή φανταστική) ιστορία που να καταλήγει στο ίδιο επιμύθιο με τον μύθο που διαβάσαμε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Β. Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Ενώνοντας τις παρακάτω λέξεις, θα σχηματίσεις μια σύνθετη λέξη του κειμένου που αναφέρεται σε έναν από τους πρωταγωνιστές του μύθου.

.....
↑
Σημασία:
.....

Ἡ δρῶς

(γενικά: δέντρο, ειδικά: η βελανιδιά)

τέμνω

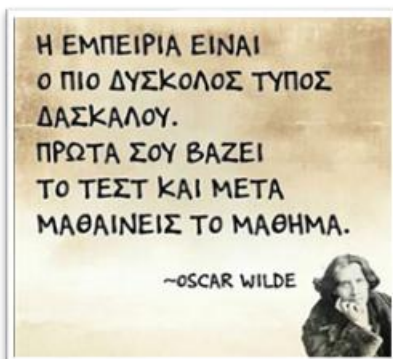
2. Ἀλώπηξ κυνηγοῦς **πειρᾶται** φεύγειν.

Στα παρακάτω διαδικτυακά δημοσιεύματα να κυκλώσεις τις λέξεις εκείνες που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με το αρχαιοελληνικό ρήμα **πειρῶμαι** (=προσπαθώ, επιχειρώ). Στο δημοσίευμα (γ) θα βρεις δύο (2) λέξεις.

(α) Από τους κανονισμούς διεξαγωγής των Παγκυπρίων Εξετάσεων:

(5) Η δολίευση ή η απόπειρα για δολίευση ή η άρνηση συμμόρφωσης προς τις υποδείξεις και συστάσεις των επιτηρητών συνεπάγεται την αποπομπή του εξεταζόμενου υποψηφίου από την αίθουσα και το μηδενισμό του γραπτού του στο συγκεκριμένο μάθημα.

(β)

(γ)

Τι βρήκε η Microsoft που πειραματίστηκε με την τετραήμερη εργασία

Ένα πείραμα ευέλικτης απασχόλησης που επιβεβαίωσε μια διαισθητική αλήθεια

(δ)

Η απαιτούμενη πείρα θα τεκμηριώνεται με κατάλληλη βεβαίωση από τον εργοδότη, η οποία θα αναφέρει με σαφήνεια τη χρονική διάρκεια της εργοδότησης, καθώς και τα καθήκοντα που εκτελούσε ο αιτητής.

3. Ὁ δὲ δρυτόμος τῇ μὲν φωνῇ ἀρνεῖται ἐορακέναι, τῇ δὲ **χειρὶ** νεύων σημαίνει ὅπου ἡ ἀλώπηξ κρύπτεται.

(α) Βρες τη λέξη! Πώς ονομάζουμε στα Νέα Ελληνικά τα παρακάτω;

(i)

(ii)

(iii)

(iv)

(β) Γράψε τρεις (3) άλλες νεοελληνικές λέξεις που παράγονται από το αρχαιοελληνικό ουσιαστικό **ἡ χεῖρ**.

.....

4. Ὁ δὲ δρυτόμος **μέμφεται** αὐτὴν ἐπεὶ, εἰ καὶ ἐσώθη ὑπ' αὐτοῦ, οὐδὲ διὰ φωνῆς αὐτῷ ἠὲ χαρίστησεν.

(α) Ο ξυλοκόπος του μύθου μέμφεται την αλεπού για την αχαριστία της, δηλαδή την...

(i) επαινεί (ii) χειροκροτεί (iii) κατηγορεί (iv) επευφημεί

(β) Ποιες από τις λέξεις των παρακάτω τίτλων διαδικτυακών δημοσιευμάτων ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων με το ρήμα μέμφομαι; Κύκλωσέ τις!

(i)

Μομφή της Κολομβίας στη FIFA για τα μέτρα ασφαλείας!

ΑΠΟ Σ. Μ. — 16:50 - 16/06/2014

(ii)

Sports/ Football/ Cyprus/ A League/ "Εάν παρατηρήσουν οτιδήποτε μεμπτό, να ειδοποιήσουν"

"Εάν παρατηρήσουν οτιδήποτε μεμπτό, να ειδοποιήσουν"

04.05.2018 15:56 **A Κατηγορία**

SigmaLiveSports

5. Να αντιστοιχίσεις τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της Α' στήλης με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της Β' στήλης. Προσοχή: Μία λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' ΣΤΗΛΗ		Β' ΣΤΗΛΗ
1. φεύγειν		α. λογική
2. δρυτόμον		β. προεξοχή
3. λέγουσιν		γ. προξενείο
4. προσέχουσι		δ. πρόσφυγας
		ε. τεμάχιο

6. Να εντοπίσεις δέκα (10) λέξεις της οικογένειας του ρήματος «**πράττω**» και στη συνέχεια να τις κατατάξεις στον πίνακα που ακολουθεί.

Π	Ρ	Α	Γ	Μ	Α	Τ	Ο	Π	Ο	Ι	Ω	Χ	Ψ
Ρ	Σ	Δ	Φ	Ζ	Ψ	Ξ	Κ	Ο	Θ	Ρ	Φ	Χ	Π
Α	Ψ	Π	Ρ	Α	Γ	Μ	Α	Λ	Ξ	Κ	Τ	Ρ	Ρ
Γ	Φ	Ρ	Δ	Π	Χ	Ψ	Ζ	Υ	Ν	Μ	Κ	Θ	Α
Μ	Χ	Α	Ψ	Ρ	Β	Ν	Μ	Π	Κ	Λ	Π	Θ	Γ
Α	Ρ	Γ	Τ	Α	Θ	Κ	Π	Ρ	Α	Ξ	Η	Ν	Μ
Τ	Γ	Μ	Φ	Γ	Χ	Ζ	Ρ	Α	Ψ	Ξ	Γ	Φ	Α
Ι	Λ	Α	Ξ	Ο	Π	Υ	Α	Γ	Ν	Μ	Ψ	Χ	Τ
Κ	Φ	Τ	Δ	Σ	Ξ	Τ	Κ	Μ	Ρ	Μ	Ν	Ψ	Ε
Ο	Ζ	Ι	Χ	Β	Ψ	Μ	Τ	Ω	Ν	Γ	Φ	Ρ	Υ
Τ	Τ	Κ	Ρ	Ξ	Κ	Λ	Ι	Ν	Β	Ν	Ψ	Χ	Ο
Η	Σ	Ο	Δ	Χ	Ψ	Β	Κ	Γ	Ξ	Λ	Θ	Ρ	Μ
Τ	Χ	Σ	Ε	Χ	Θ	Ρ	Ο	Π	Ρ	Α	Ξ	Ι	Α
Α	Χ	Ψ	Β	Μ	Θ	Ρ	Σ	Δ	Φ	Ψ	Ζ	Χ	Ι

ΑΠΛΕΣ	ΣΥΝΘΕΤΕΣ

Γ. Ασκήσεις Γραμματικής και Συντακτικού

1. Να επιλέξεις τον κανόνα τονισμού από τη Β' στήλη που δικαιολογεί τον τόνο καθεμιάς από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου της στήλης Α'. Να σημειώσεις το αντίστοιχο γράμμα δίπλα από τη λέξη της Α' στήλης, όπως το παράδειγμα. Κάθε κανόνας της Β' στήλης μπορεί να χρησιμοποιηθεί περισσότερες από μία φορές.

Α' ΣΤΗΛΗ		Β' ΣΤΗΛΗ
1. φεύγειν	δ	α. Η βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία. βραχύ
2. δρυτόμον		
3. τοῦτον		β. Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία. προπαραλήγουσα
4. ἀλώπεκα		
5. ἑορακέναι		γ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε περισπωμένη, όταν η λήγουσα είναι βραχύχρονη. μακρό – βραχύ
6. νεύων		
7. πιστεύουσι		δ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία, όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη. μακρό – μακρό
8. εἶχες		

Άκουσε
το τραγούδι
του λαγού και
της χελώνας!
Θα σε βοηθήσει!

2. Να τονίσεις τις ακόλουθες λέξεις (με οξεία ή περισπωμένη), με βάση τους κανόνες τονισμού που ξέρεις.

ίκετ**ευ**ουσι, λ**ογ**οι, φ**αυ**λος, ση**μ**αιν**ω**, **εἶ**χε, ἀρ**ν**ου**μ**αι

3. Στη φράση «Οἱ κυνηγοὶ οὐχ οἷς νεύει προσέχουσι» το **οὐκ** έγινε **οὐχ**.

Για ποιον λόγο; Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση και να εξηγήσεις πώς το πρόφεραν οι αρχαίοι Έλληνες.

- α. Για να δοθεί έμφαση στην άρνηση.
- β. Επειδή ακολουθεί λέξη που αρχίζει από φωνήεν.
- γ. Επειδή ακολουθεί φωνήεν που παίρνει δασεία.
- δ. Επειδή ακολουθεί φωνήεν που τονίζεται.

4. *εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα τῆς χειρὸς εἶχες*

Στην πιο πάνω φράση, το **ὅμοια** παίρνει δασεία. Ποια από τις πιο κάτω αγγλικές λέξεις νομίζεις ότι προήλθε από αυτήν και, μάλιστα, διατήρησε τη δασεία;

- α. home β. Homer γ. homeopathy δ. homeless

5. (α) Να εντοπίσεις και να κυκλώσεις στο διπλανό πλαίσιο τα τέσσερα ουσιαστικά του κειμένου που ανήκουν στη **β' κλίση**.

(β) Να αντιγράψεις στον πιο κάτω πίνακα τα ουσιαστικά β' κλίσης που έχεις κυκλώσει **ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥΣ** και να τα μεταφέρεις **στον αντίθετο αριθμό**, χωρίς να αλλάξεις την πτώση τους!

Ουσιαστικά β' κλίσης (με άρθρο)	Αντίθετος αριθμός (με άρθρο)

6. Οι πρωταγωνιστές του μύθου! Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος *είμι*.

Ἐγὼ ἡ αλώπηξ

.....

Οὗτος ὁ δρυτόμος

.....

Ἡμεῖς οἱ κυνηγοί

.....

7. Ποιος από τους τύπους του μέλλοντα που κρύβονται στην καλύβα του ξυλοκόπου είναι ο σωστός για κάθε ένα από τα παρακάτω ρήματα του κειμένου; Να τον κυκλώσεις!

(α) *ίκετεύει*

(β) *προσέχουσι*

(γ) *πράττουσιν*

(δ) *πιστεύουσι*

8. Καημένη αλεπού, όλοι σε κυνηγούν! Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος **διώκω** στον ενεστώτα.

Έγώ την αλώπεκα

Συ την αλώπεκα

Κυνηγός την αλώπεκα

Ήμεϊς την αλώπεκα

Υμεϊς την αλώπεκα

Άπαντες (= όλοι) την αλώπεκα

9. Μην ανησυχείς, αλεπού, κάποιος θα σε κρύψει! Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος **κρύπτω** στον μέλλοντα.

Έγώ την αλώπεκα

Ήμεϊς την αλώπεκα

Συ την αλώπεκα

Υμεϊς την αλώπεκα

Δρυτόμος την αλώπεκα

Άπαντες (= όλοι) την αλώπεκα

10. Να επιλέξεις την ορθή απάντηση.

(α) Τότε θεᾶται τινα δρυτόμον.

Ο όρος δρυτόμον είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος θεᾶται
- ii) αντικείμενο του ρήματος θεᾶται
- iii) κατηγορούμενο

(β) Ἡ ἀλώπηξ ἐξέρχεται.

Ο όρος ἀλώπηξ είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος ἐξέρχεται
- ii) αντικείμενο του ρήματος ἐξέρχεται
- iii) κατηγορούμενο

(γ) Ὁ δὲ δρυτόμος μέμφεται αὐτήν.

Ο όρος δρυτόμος είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος μέμφεται
- ii) αντικείμενο του ρήματος μέμφεται
- iii) κατηγορούμενο

(δ) Ὁ δρυτόμος πονηρός ἐστι.

Ο όρος πονηρός είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος ἐστι
- ii) αντικείμενο του ρήματος ἐστι
- iii) κατηγορούμενο

11. Οι λέξεις έχουν ανακατευτεί! Να τις βάλεις στη σωστή σειρά, ώστε να σχηματίσεις στα Αρχαία Ελληνικά τις προτάσεις:

α. «Ἡ ἀλεπού ἰκετεύει τον ξυλοκόπο νὰ τὴν κρύψει».

δρυτόμον

αὐτήν

ἰκετεύει

κατακρύψαι

ἀλώπηξ

β. «Οἱ κυνηγοὶ δὲν ἔχουν τὰ ἔργα ὅμοια με τὰ λόγια».

λόγοις

κυνηγοὶ

τὰ

οὐκ

τοῖς

ἔργα

ἔχουσιν

οἱ

ὅμοια

ἐκ τῶν Ἱεροκλέους
καὶ Φιλαργίου Γραμματικοῦ

Φιλόγελως

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Συγγραφική ομάδα:

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Σχεδιασμός, Μορφοποίηση, Ηλεκτρονική παρουσίαση:

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Ανάγνωση αρχαιοελληνικού κειμένου – Μουσική επένδυση:

Νίκη Σιάτη, Φιλολόγος - Ηθοποιός

Ακούγεται το ορχηστρικό “*Monkeys Spinning Monkeys*” του Kevin MavLeod (License: CC BY 3.0): <https://youtu.be/mWo3woi9Uro>

Συντονισμός – Εποπτεία:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Γιώργος Α. Ξενής, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Παν/μιο Κύπρου

Επιστημονικός Συνεργάτης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών

Υπεύθυνοι του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Σιμάκης Συμεού, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Μάρω Μελανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

2023

Φιλόγελως

ἐκ τῶν Ἱεροκλέους καὶ Φιλαργίου Γραμματικοῦ

Ο Φιλόγελως εἶναι συλλογή 265 ανεκδότων της αρχαιότητος, ἡ οποία συγκροτήθηκε γύρω στο 450 μ.Χ. ἀπὸ τον Ἱεροκλέα καὶ τον Φιλάργιο, δύο πρόσωπα ἀγνωστα ἀπὸ ἄλλη πηγή.

Σχολαστικοί

Σχολαστικὸς εὐτράπελος ἀπορῶν δαπανημάτων τὰ βιβλία αὐτοῦ ἐπίπρασκε, καὶ γράφων πρὸς τὸν πατέρα ἔλεγε· «Σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ· ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.»

Φιλάργυροι

Φιλάργυρος διαθήκας γράφων ἑαυτὸν κληρονόμον ἔταξεν.

Σιδόνιοι

Σιδόνιον γραμματικὸν ἠρώτα ὁ διδασκόμενος· «Ἡ πεντακότυλος λήκυθος πόσον χωρεῖ;» ὁ δὲ εἶπεν· «Οἶνον λέγεις ἢ ἔλαιον;»

Δύσκολοι

Δύσκολος ἰατρὸς ἐτερόφθαλμος ἠρώτα νοσοῦντα· «Πῶς ἔχεις;» ὁ δὲ εἶπεν· «Ὡς βλέπεις.» ὁ δὲ ἰατρὸς ἔφη· «Ἐὰν ὡς ἐγὼ βλέπω ἔχεις, τὸ ἥμισυ σου ἀπέθανεν.»

Λιμόξηροι

Λιμόξηρος παιδοτρίβης ἰδὼν ἄρτον κρεμάμενον εἶπε· «Καταβαίνεις; ἀπαγγέλλεις; ἢ ἀναβαίνω καὶ ἀπαρτίζω σε;»

Σχολαστικοί

Σχολαστικός εὐτράπελος ἀπορῶν δαπανημάτων τὰ βιβλία αὐτοῦ ἐπίπρασκε, καὶ γράφων πρὸς τὸν πατέρα ἔλεγε· «Σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ· ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.»	Γλωσσικές παρατηρήσεις σχολαστικός = ο λόγιος, ο διανοούμενος, (και κάποτε ειρωνικά) ο ψευδοδιανοούμενος εὐτράπελος, ον = χαριτολόγος, ευφυολόγος, αυτός που του αρέσει να κάνει αστεία, ο πλακατζής ἀπορέω -ῶ (+ γενική) = στεροῦμαι κάποιου πράγματος τὰ δαπανήματα = τα αναγκαία προς το ζην πιπράσκω = πουλῶ
---	--

1. Να αντιστοιχίσεις τις αρχαίες φράσεις με την απόδοσή τους στα Νέα Ελληνικά και να βάλεις το κείμενο στη σωστή σειρά, ώστε να δεις τι έγραψε στον πατέρα του ο Σχολαστικός!

Αρχαίο κείμενο	Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
1. καὶ γράφων πρὸς τὸν πατέρα ἔλεγε·	α. «Δώσε μας συγχαρητήρια, πατέρα· διότι πλέον μας τρέφουν τα βιβλία.»
2. τὰ βιβλία αὐτοῦ ἐπίπρασκε,	β. και γράφοντας προς τον πατέρα του ἔλεγε:
3. «Σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ· ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.»	γ. Ένας ψευδοδιανοούμενος πλακατζής που δεν είχε τα απαραίτητα προς το ζην
4. Σχολαστικός εὐτράπελος ἀπορῶν δαπανημάτων	δ. πουλούσε τα βιβλία του

2. Ποιο είναι το αστείο στο ανέκδοτό μας;

3. Τι θα απαντούσες στον Σχολαστικό, αν ήσουν εσύ ο πατέρας του;

Φιλάργυροι

Φιλάργυρος διαθήκας γράφων ἐαυτὸν κληρονόμον ἔταξεν.	<u>Γλωσσικές παρατηρήσεις</u> τάσσω και τάττω = ορίζω
---	--

1. Ας υποθέσουμε ότι είσαι δικηγόρος και γράφεις τη διαθήκη κάποιου/κάποιας! Σε ποιον/ποιαν, νομίζεις, θα άφηνε την περιουσία του/της; Συμπλήρωσε την οδηγία του/της στα Αρχαία Ελληνικά!

«Τάττω _____ κληρονόμον!»

Σιδόνιοι

Σιδόνιον γραμματικὸν ἡρώτα ὁ διδασκόμενος· «Ἡ πεντακότυλος λήκυθος πόσον χωρεῖ» ὁ δὲ εἶπεν· «Οἶνον λέγεις ἢ ἔλαιον;»	<u>Γλωσσικές παρατηρήσεις</u> Σιδόνιος = ανόητος, μικρόμυαλος, ηλίθιος (έτσι κοροϊδεύαν τους κατοίκους της Σιδώνας στον αρχαίο κόσμο) ὁ γραμματικός = ο δάσκαλος ἡ κοτύλη: μονάδα μέτρησης υγρών (μία κοτύλη χωρούσε ἑξὶ κυάθους, δηλ. κούπες) ἡ λήκυθος: αγγείο με μία λαβή (κυρίως για λάδι ή αρώματα) λέγω = εδώ σημαίνει «εννοώ»
--	--

1. Τελικά, ποιος νομίζεις ότι είναι ο πιο έξυπνος, ο μαθητής ή ο δάσκαλος; Γιατί;

2. Βρες και γράψε ένα αντίστοιχο σημερινό αστείο!

Δύσκολοι

<u>Δύσκολοι</u>	<u>Γλωσσικές παρατηρήσεις</u>
Δύσκολος ιατρός έτερόφθαλμος ήρώτα νοσοῦντα·	δύσκολος, ον = ιδιότροπος, παράξενος
«Πῶς ἔχεις;»	έτερόφθαλμος, ον = αυτός που βλέπει μόνο από το ένα μάτι, αλλά έχει και τα δύο
ό δὲ εἶπεν· «Ὡς βλέπεις.»	πῶς ἔχεις; = πώς είσαι (στην υγεία σου);
ό δὲ ιατρός ἔφη· «Ἐὰν ἔχεις ὡς ἐγὼ βλέπω, τὸ ἥμισυ σου ἀπέθανεν.»	ἔφη = είπε

1. Ποιοι χαρακτηρισμοί ταιριάζουν στον γιατρό; Κύκλωσέ τους!

συμπαθής επιπόλαιος έξυπνος

ανόητος

Γιατρός

αυτάρεσκος

τσιγκούνης

αυτοσαρκαστικός

αστείος

2. Αξιοποίησε τους χαρακτηρισμούς που επέλεξες και παρουσίασε τον γιατρό γράφοντας ένα μικρό κείμενο στα Νέα Ελληνικά!

Λιμόξηροι

Λιμόξηρος παιδοτρίβης ιδών ἄρτον κρεμάμενον εἶπε· «Καταβαίνεις; ἀπαγγέλλεις; ἢ ἀναβαίνω καὶ ἀπαρτίζω σε;»	Γλωσσικές παρατηρήσεις <i>λιμόξηρος, ον</i> = σκελετωμένος από την πείνα <i>παιδοτρίβης</i> = δάσκαλος της γυμναστικής <i>ἀπαγγέλλω</i>: εδώ = θα (μου) απαντήσεις; <i>ἀπαρτίζω</i> = α) κάνω κάτι ἄρτιο, κανονικό, β) «αποτελειώνω», «κανονίζω»
--	--

1. Το αστείο σε αυτό το ανέκδοτο βρίσκεται στο λογοπαίγνιο, το παιχνίδι που γίνεται με τις λέξεις! Μπορείς να το εξηγήσεις;

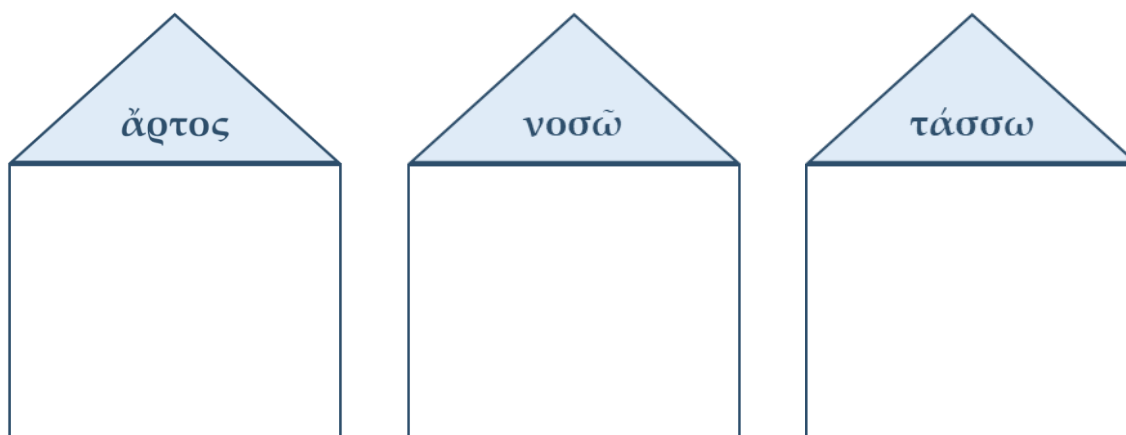
2. Βρες ή γράψε ένα δικό σου λογοπαίγνιο που να προκαλεί γέλιο.

1. Ποιο από τα ακόλουθα σύμβολα θα έβαζες μεταξύ των λέξεων του πλαισίου;

+ ≠ > - χ < =

α	ἀπορῶν		εὐπορῶν
β	διδασκόμενος		μαθητής
γ	ἐρωτῶ		ἀπαντῶ
δ	ἥμισυ		ὅλον
ε	καταβαίνω		ἀναβαίνω
στ	λιμόξηρος		πεινῶν

2. Βρες όσο πιο πολλές ομόρριζες λέξεις, απλές ή σύνθετες, και συμπλήρωσε τα σπιτάκια των λέξεων.

3. Ψάξε και βρες δύο αρχαιοελληνικές φράσεις που χρησιμοποιούμε και σήμερα και περιέχουν τη λέξη «οφθαλμός». Μπορείς να εξηγήσεις τότε τις χρησιμοποιούμε;

4. Ποιος από τους τρεις τύπους που δίνονται (α, β ή γ) βρίσκεται στον αντίθετο αριθμό από την υπογραμμισμένη λέξη;

1. <u>σχολαστικός</u>	α. σχολαστικοῦ	β. σχολαστικοί	γ. σχολαστικῶν
2. <u>τὰ βιβλία</u>	α. τὸ βιβλίον	β. ὃ βιβλίον	γ. τοῦ βιβλίου
3. <u>ἡμῖν</u>	α. ἐγώ	β. ἡμᾶς	γ. ἐμοί
4. <u>ἡμᾶς</u>	α. ἐμοῦ	β. ἐμέ	γ. ἐμοί
5. <u>κληρονόμον</u>	α. κληρονόμους	β. κληρονόμοις	γ. κληρονόμε
6. <u>λήκυθος</u>	α. ληκύθους	β. ληκύθοις	γ. λήκυθοι
7. <u>παιδοτρίβης</u>	α. παιδοτρίβας	β. παιδοτρίβαι	γ. παιδοτρίβαις
8. <u>σου</u>	α. ὑμᾶς	β. ὑμῶν	γ. ὑμεῖς
9. <u>σε</u>	α. ὑμᾶς	β. ὑμῶν	γ. ὑμεῖς

5. Τα άρθρα ανακατεύτηκαν! Μπορείς να βάλεις μπροστά από κάθε ουσιαστικό το άρθρο του; Δύο άρθρα περισσεύουν.

ὁ τῶν τοῖς ἡ τοῦ
τὰ τῆς τὰς ταῖς
τῷ τὸν οἱ τοὺς τὸ

_____ σχολαστικός	_____ κληρονόμον	_____ ληκύθου
_____ παιδοτρίβου	_____ βιβλίω	_____ διαθήκας
_____ γραμματικοῖς	_____ οἶνοι	_____ ἔλαια
_____ ἱατρῶν	_____ ἄρτους	_____ ληκύθοις

8. Να επιλέξεις τον κανόνα τονισμού από τη στήλη Β' που δικαιολογεί τον τόνο καθεμιάς από τις πιο κάτω λέξεις της στήλης Α'. Να σημειώσεις το αντίστοιχο γράμμα δίπλα από τη λέξη της στήλης Α', όπως το παράδειγμα. Κάθε κανόνας της στήλης Β' μπορεί να χρησιμοποιηθεί περισσότερες από μία φορές.

Α' ΣΤΗΛΗ		Β' ΣΤΗΛΗ
1. σχολαστικός		α. Η βραχύχρονη συλλαβή, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία.
2. πατέρα		
3. λήκυθος		β. Η προπαραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία.
4. ήδη		
5. φιλάργυρος		γ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε περισπωμένη, όταν η λήγουσα είναι βραχύχρονη.
6. είπεν		
7. βλέπω		δ. Η μακρόχρονη παραλήγουσα, όταν τονίζεται, παίρνει πάντοτε οξεία, όταν η λήγουσα είναι μακρόχρονη.
8. αναβαίνω		

Ακουσε
το τραγούδι
του λαγού και
της χελώνας!
Θα σε βοηθήσει!

9. Να τονίσεις τις ακόλουθες λέξεις (με οξεία ή περισπωμένη), με βάση τους κανόνες τονισμού που διδάχθηκες.

ἀπεθανες

τρεφω

κληρονομους

καταβαίνω

10. Να επιλέξεις την ορθή απάντηση.

α. Σχολαστικός εὐτράπελος ἀπορῶν δαπανημάτων τὰ βιβλία αὐτοῦ ἐπίπρασκε.

Ο ὅρος τὰ βιβλία είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος ἐπίπρασκε
- ii) αντικείμενο του ρήματος ἐπίπρασκε
- iii) κατηγορούμενο

β. ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.

Ο ὅρος τὰ βιβλία είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος τρέφει
- ii) αντικείμενο του ρήματος τρέφει
- iii) κατηγορούμενο

γ. Φιλάργυρος διαθήκας γράφων ἑαυτὸν κληρονόμον ἔταξεν.

Ο ὅρος Φιλάργυρος είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος ἔταξεν
- ii) αντικείμενο του ρήματος ἔταξεν
- iii) κατηγορούμενο

δ. Ἐὰν ὡς ἐγὼ βλέπω ἔχεις, τὸ ἥμισυ σου ἀπέθανεν.

Ο ὅρος ἐγὼ είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος βλέπω
- ii) αντικείμενο του ρήματος βλέπω
- iii) κατηγορούμενο

ε. ἀπαρτίζω σε

Ο ὅρος σε είναι:

- i) υποκείμενο του ρήματος ἀπαρτίζω
- ii) αντικείμενο του ρήματος ἀπαρτίζω
- iii) κατηγορούμενο

11. Πρόσεξε την άσκηση 10β! Τι παρατηρεῖς σχετικά με τον αριθμό στον οποίο βρίσκεται το ρήμα και το υποκείμενό του;

Κανονικά, το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται στον ίδιο αριθμό με το ρήμα, όπως και στα Νέα Ελληνικά. Για παράδειγμα:

Ο μαθητής διαβάσει. – Οι μαθητές διαβάζουν.

Ὁ φιλάργυρος ἔταξεν. – Οἱ φιλάργυροι ἔταξαν.

Με μία εξαίρεση: αν το υποκείμενο είναι ουδέτερο πληθυντικού αριθμού (π.χ. τὰ βιβλία, τὰ παιδιά), τότε το ρήμα μπαίνει στο γ' ενικό πρόσωπο. Για παράδειγμα:

Τὰ βιβλία τρέφει ἡμᾶς (και ὄχι τρέφουσιν).

Επειδή αυτή η σύνταξη ήταν συνηθισμένη στην Αττική, ονομάζεται **αττική σύνταξη**.

Σχημάτισε, τώρα, την αττική σύνταξη μεταφέροντας στα αρχαία ελληνικά την πρόταση: Τα παιδιά παίζουν.

12. Χρησιμοποίησε λέξεις από τα κείμενα, για να αποδώσεις την πρόταση στα Αρχαία Ελληνικά. Πρόσεξε την αττική σύνταξη!

Ιδιότροπος και πλακατζής δάσκαλος της γυμναστικής
ρωτούσε τους μαθητές: «Σας τρέφουν τα βιβλία;»

